

Nyírpazony református temploma

2012 február 20. Flag

Szöveg méret

90

Mentés

-
-
-

- [0](#)

Értékelés kiválasztása

Még nincs értékelve

Mérték

Magyar Nemzet szombati magazinjának egyik legérdekesebb sorozatát közöljük le folytatásokban, melyben a remek Ludwig Emil megmutatja nekünk a rejtőzködő Magyarország eldugott kincseit, melyek mellett sokszor figyelmetlenül elhaladunk a mindennapi rohanó életünk során. Vigyázzunk ezekre a páratlan kincsekre, hiszen ezek a kincsek alappillérei szeretett Hazánknak.

Kelet felől két középkori község – Oros és Pazony – határos Nyíregyházával. Az előbbi összenőtt a várossal, és 1978-ban a megyeszékhely településrésze lett, a 4-es főút közelében fekvő Nyírpazony megőrizte önállóságát, mai 3500 lelkes lakossága ezer fővel gyarapodott 1970 óta. Éppen háromszorosa a száz évvel ezelőtlinek, ami örvendetes kivétel az országnak ezen a táján.

Írásban az 1280-as években jelent meg Pazony falu neve, igencsak változatos formában: 1282: Pason, 1284: Pozdum, 1287: Pazdan; a legvalószínűbb (személynévi) eredet első magyar birtokosától származhat. A leleszi premontrei konvent hiteles helyén, illetve a nagykállói Kállayak családi levéltárában fennmaradt középkori iratok tanúsága szerint Pozonként szerepelt a település az 1319 körül készült egyházi tizedjegyzékben, értelemszerűen egyházas helyként. Két faluról – Kis- és Nagypazonyról – is tud az egyik (az interneten olvasható) helytörténeti forrás, amelyeket 1241-ben felégettek a tatárok, az orosi határ felé eső kisebb magaslatot máig „Várrétnek” nevezik a helybeliek. A környéken található halmok alól jelentős régészeti leletanyag került napvilágra, majd a nyíregyházi Jósza András Múzeumba. Közülük egy remekmű, aranyberakásos kovácsoltvas kengyelt a honfoglalás milécentenáriumi kiállításán is megcsodálhattunk a Magyar Nemzeti Múzeumban.

Tud a história huszita támadásról és a község templomának csehek általi megszállásáról is a XV. század első felében. Hunyadi Mátyás uralma alatt, az 1460-as években a pazonyi Cseres, Maday és Pazonyi családok voltak a község földesurai, később a Vályi, Bay, Mezőssy és Elek familiákat találjuk a pazonyi birtokosok körében.

A tatárjárást követő újjáépítéskor – közelebbre?l nem ismert időpontban, de 1319-ig mindenképpen – elkészült a falu egyháza a mostani református templom helyén. Várady József református egyháztörténeti munkája szerint a két ágra szakadt Pazonyi család a községet is megosztotta egymás között: az egyetlen utca északi házsora az egyiké, a déli a másiké lett, az út közepén árkot vontak a vízfolyásnak. 1406-ban együtt szentelték fel a „fakápolnát”, amelyet közösen készítettek, a XV. század második felében azonban már állt a késő gótikus stílusban „kőből épült” új Szűz Mária-templom Pazonyban.

A település főutcájának nyugati szélén található templom pusztá szemrevételezése által szinte több információ birtokába juthatunk, mint a rá vonatkozó szakirodalomból. Igaz, szerencsés órában érkeztünk: már javarészt befejeződött az épület felújítása, azonban az új lábazat készítését megelőzően levert vakolat alól és a falak tövében kiásott szellőztetőárkok felől még „megmutatta” magát, az eddig tudottnál idősebb voltát. Az északi oldal egyenesen, törés nélkül 18 méter hosszan végighúzódó téglafala keleten félköríves, eredetileg szentélyül szolgáló épületrésszel találkozik. A kerítésen túl ívelő, három és fél méter sugarú, szintén téglából falazott apszis késő román korinak tűnik – a tatárjárás utáni évtizedekből –, amelyet a templom későbbi átépítésekor csupán megerősítettek a két középkori jellegű, ferdén elhelyezett támpillérrel. Vélhetően gótikus a hajó déli fala, amelyet 1790 után renováltak, déli irányban tágas elcsarnokkal toldottak meg. A nyugati torony alsó két szintje XV. századi, csak az e feletti emelet és a karcsú barokk sisak készült a XVIII. század végén. Itt, a nyugati homlokkal tengelyében látható a nyírpazonyi emléktemplom ékessége, a kettős bélletű, kétszer duplán keresztes, számárhátíves, késő gótikus díszkapu. Valamikor az 1480-as években készült. Ez azért tudható ilyen pontosan, mert Báthory István erdélyi vajda 1479-ben verte szét a kenyérmezei csatában az Erdélyre tört török sereget, az ott szerzett hatalmas zsákmány ráeső részéből építtette át és bővítette a nyírbátori minorita – Szent Ferenc-rendi – kolostort. Ekkor készült el a rendház templomának új, nyugati díszkapuja, az egyik legszebb magyarországi Mátyás kori, gótikus-számárhátíves portálé, majd ennek mintájára készítette el pár évvel később Pazonyban az eredetinek egyharmaddal kisebb mását egy ismeretlen, az ottani építkezésen dolgozott kőfaragómester. (A nyírbátori díszkapu 1973-ban került el a XVIII. századi vakolat alól.)

A katolikusoké volt 1550-ben a Szűz Mária-templom, a falu határában az egyház ménese legelt. 1556-ban egy török horda felperzselte a települést, a maradék lakosság elmenekült. Egy 1696. évi összeírás csak református vallásúakat talált a visszatelepülők között, akik elszőrő fából ácsoltak maguknak egyházat, majd 1790-ben megújították a romokban heverő pazonyi öreg templomot. 1806-ban nyitották a déli kereszthajót, ebben az esztendőben öntette az eklézsia a két harangot „Tek. (intetetes) Pazonyi Elek Borbála Asszonyság és Tek. Idősb. Elek László Úr” költségén, miként a harangon – és a Várady-féle monográfiában olvasható.

mno.hu -Ludwig Emil

Ajánló